

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים

וילדיהם דרור הלל ואשר יש'

עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי

וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה

רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

דף צ"א

בכל שבת, **תמידי שבת קודמים למוספי שבת**, משום שהתמידים תדירים מהמוספים, ולעניין הקדושה כולם שווים, שכולם קרבנות שבת. [כי כשם שהשבת מקדשת את מוספיה, כך היא מקדשת את תמידיה].

בכל שבת ראש חודש, **מוספי שבת קודמים למוספי ראש חודש**, משום שמוספי שבת תדירים יותר, ולעניין הקדושה כולם שווים, שכולם קרבנות שבת ראש חודש. [כי כשם שראש חודש מקדש את מוסף ראש חודש, כך הוא מקדש את שאר הקרבנות הבאים בשביל היום].

בראש השנה, **מוספי ראש חודש קודמים למוספי ראש השנה**, משום שמוספי ראש חודש תדירים יותר, ולעניין הקדושה כולם שווים, שכולם קרבנות ראש השנה. [כי כשם שראש השנה מקדש את מוסף ראש השנה, כך הוא מקדש את שאר הקרבנות הבאים בשביל היום].

לדעת בית הלל: **המקדש על היין, מברך תחילה על היין** [בורא פרי הגפן], ואחר כך **מברך על היום** [מקדש השבת]. (א) **כי היין הוא העיקר**, שהוא הגורם **לאמירת הברכות**, [ולולא היין לא היה מברך כלל]. (ב) **ומשום שברכת היין תדירה יותר מברכת היום**, אבל לעניין הקדושה, שתיהן שוות, [כי כשם שהשבת מקדשת את ברכת היום, כך היא מקדשת את ברכת היין הבאה מחמת היום].

לדעת רבי יוחנן: **מי שיש לו להתפלל תפילת מוסף של שבת, ותפילת מנחה של שבת, מתפלל תחילה תפילת מנחה, ואחר כך תפילת מוסף**, כי תפילת מנחה תדירה יותר, ולעניין הקדושה שתיהן שוות, [כי כשם שהשבת מקדשת את מוספיה, כך היא מקדשת את כל תפילותיה].

חטאת ואשם קודמים לשלמים, כי חטאת ואשם הם קדשי קדשים, ושלמים הם קדשים קלים.

ואף על פי שהשלמים מצויים יותר מחטאת ואשם, [שהרי הם באים בנדר ונדבה], מכל מקום אין בכך להחשיבם כדבר התדיר יותר, **כי רק דבר שיש חובה בהבאתו תדיר, נחשב תדיר, אבל דבר המצוי יותר מחמת נדבה, אינו נחשב תדיר**.

- ללשון ראשון, לעולם אין דבר חשוב מחבירו מחמת שהוא מצוי הרבה יותר מחבירו. ומה שמצינו שמסברא מצוות מילה חשובה [יותר מפסח], משום שתדירה יותר, אין זה משום שתדירה ממנה בעשייתה, אלא משום שתדירה במצוות, כלומר נאמרו עליה הרבה ציווים, שכן מצינו שנכרתו על המילה שלוש עשרה בריתות.

- וללשון שני, דווקא דבר המצוי מעט יותר מחבירו, אינו נחשב כתדיר ממנו, כשאין הדבר מחמת חובה, [כמו שלמים שמצויים יותר מחטאת ואשם], אבל דבר שמצוי הרבה יותר מחבירו, אף על פי שאינו מצוי מחמת חובה, [כמילה שמצויה הרבה יותר מפסח], הרי זה נחשב כדבר התדיר מחבירו.

תדיר ושאינו תדיר וקדם ושחט את שאינו תדיר מי שהיו לפניו שני קרבנות, שאחד מהם ראוי להיות קודם לחבירו, [כגון שאחד תדיר מחבירו, או שאחד מקודש מחבירו], וקדם ושחט תחילה את הראוי להיות מאוחר.

ספק בגמרא, האם מאחר שהתחיל בעבודת אותו קרבן, יגמור את כולה. או מאחר שיש להקדים את הקרבן האחר, ימתין עם הקרבן שכבר שחטו, [ויתן דמו לאחד שיערבב את דמו כדי שלא יקרוש], **וישחט את הראוי להיות מוקדם, ויזרוק את דמו, ואחר כך יזרוק את דם הנשחט תחילה**.

וממסקנת הסוגיה משמע, שמאחר שהתחיל בעבודת אותו קרבן שכבר שחטו, יגמור כולה, ויזרוק דמו, ואחר כך ישחוט את הקרבן הראוי להישחט תחילה.

ואולם אם טעה בזה, וקודם שזרק את דם הקרבן ששחט תחילה, שחט גם את הקרבן האחר, מאחר שעתה שני הקרבנות עומדים לזריקת דם, יש להקדים את הראוי להיות מוקדם, אף על פי שנשחט שני.

וכן שנינו לעניין הקרבת הפסח, שמעיקר הדין הוא מאוחר להקרבת תמיד של בין הערבים, [כפי שנתבאר בדף י"ב], אם שינה, ושחט את הפסח קודם לתמיד, וקודם שזרק דם הפסח נשחט גם התמיד, מעתה שוב זריקת דם התמיד קודמת לזריקת דם הפסח, ויהא ממרס [=מערבב] את דם הפסח, שלא יקרוש עד אחר זריקת דם התמיד, ואז יזרוק דם הפסח.

קרבנות שבאו לעזרה בשני ימים שונים

מבואר בגמרא, שכל דיני קדימה בעבודת הקרבנות השונים [המבוארים לעיל], הוא כשהקרבנות באו באותו יום לעזרה, אבל אם קרבן אחד בא כבר מאתמול, וקרבן אחד בא היום, יש להקדים את עבודת הקרבן שבא אתמול. ולכן, שלמים שבאו לעזרה אתמול, [ונשחטו היום], קודמים לחטאת ואשם שבאו לעזרה היום.

הכנת בשר הקרבנות לאכילה

נאמר בתורה בעניין מתנות כהונה, "לֶךָ נְתָתִים לְמִשְׁחָה", והכוונה שהמתנות יהיו לגדל הכהנים ולהחשיבם, ולפיכך יש להם לאוכלם בדרך של גדולה וחשיבות, כדרך שהמלכים אוכלים, ולכן הם רשאים לאוכלם באיזה אופן שירצו, בין צלויים, בין שלוקים, ובין מבושלים, ורשאים לתת לתוכם תבלינים לטעם.

[ולעניין אם מותר לתת גם תבלינים של תרומה, נחלקו חכמים. לדעת רבי מאיר, הדבר אסור, כי בכך מביא את התרומה לידי פסול, שתעשה נותר עם הבשר. ולדעת רבי שמעון, הדבר מותר, וטעמו נתבאר בדף ע"ה].

מיני שמן המתחלקים בעזרה לכהנים

א. מותר ריקקי מנחות של ישראל.

מנחת מאפה תנור באה חלות וריקקים, את החלות בוללים בשמן, ואת הריקקים מושחים בשמן, ומותר השמן של מנחות ישראל, מתחלק לכהנים.

ב. מותר לוג שמן של מצורע.

המצורע מביא לוג שמן, שממנו נותנים על בהונותיו, ומותר השמן אחר מתן הבהונות מתחלק לכהנים.

ג. מותר נדבת שמן.

- לדברי שמואל ורבי זירא, דעת רבי טרפון, ששמן בא בנדבה, ומותרו מתחלק לכהנים.

- אבל לדברי אביי, דעת רבי טרפון, ששמן הבא בנדבה אינו מתחלק לכהנים.

- ולדעת רבי שמעון, שמן אינו בא בנדבה כלל.

מיני שמן הניתנים על גבי האישים [של

המזבח]

א. מותר ריקקי מנחות של כהנים.

כבר נתבאר שמנחת מאפה תנור באה חלות וריקקים, את החלות בוללים בשמן, ואת הריקקים מושחים בשמן, ומותר השמן של מנחות כהנים, קרב על אש המזבח.

ב. מותר מנחת כהן משיח.

כהן משיח מביא בכל יום מנחת חביתים, ושמנה מרובה, [=שלשה לוגין לעשרון], ומתוך שהיא אפויה תחילה, אין שמנה נבלע לגמרי בפת, ונותר ממנו, וצריך להקטיר את השמן הנותר על אש המזבח.

ג. שמן הבא בנדבה.

לדעת רבי טרפון שמן בא בנדבה, ולדעה זו, נחלקו אמוראים איזה חלק מוקטר למזבח, לדברי שמואל ורבי זירא, קומץ ממנו מוקטר על גבי אש המזבח. ולדברי אביי כולו מוקטר על גבי המזבח.

ולדעת רבי שמעון, שמן אינו בא בנדבה כלל.

האם אדם מתנדב שמן לקרבן [בפני עצמו]

לדעת רבי שמעון – אין השמן בא כקרבן נדבה בפני עצמו.

אלא בא כחלק מקרבנות חובה, כמנחות, וכלוג שמן של מצורע. ולפיכך, אם ראית שמן מתחלק לכהנים, אין זה אלא מותר ריקקי מנחות ישראל, או מותר לוג שמן של מצורע, ואם ראית שמן הניתן על גבי אש המזבח, אין זה אלא מותר ריקקי מנחות כהנים, או מותר מנחת כהן משיח.

ולדעת רבי טרפון – השמן בא כקרבן נדבה בפני עצמו.

- **לדברי שמואל ורבי זירא**, שמן הבא בנדבה, קרב כמנחה הבאה בנדבה, שהכהן קומץ מהשמן בקומצו, ומקטיר את הקומץ הזה למזבח, ושאר השמן מתחלק לכהנים, שנאמר בעניין המנחה, "וַיִּפֹּשׂ כִּי תִקְרִיב קֶרְבַּן מִנְחָה לַיהוָה סֶלֶת יִהְיֶה קֶרְבָּנוֹ וַיִּצַק עָלֶיהָ שָׁמֶן וַיִּתֵּן עָלֶיהָ לְבִנָּה", ומתוך שלא נאמר, "כִּי תִקְרִיב מִנְחָה" אלא "קֶרְבַּן מִנְחָה", למדנו, שיש קרבן נוסף שהוא כמנחה, והוא קרבן של שמן, שדינו כמנחה, שהוא בא בנדבה כמנחה, ונקמץ כמנחה, ושייריו נאכלים כמנחה. ולפיכך אם ראית שמן מתחלק לכהנים יתכן שאינו מותר רקיקי מנחות ישראל או לג שמן של מצורע אלא מותר נדבת שמן. ואם ראית שמן הניתן על גבי אש המזבח יתכן שאינו מותר רקיקי מנחות כהנים או כהן משיח אלא קומצו של שמן הבא בנדבה.

- **ולדברי אביי**, שמן הבא בנדבה, קרב כולו לאש המזבח. ולפיכך, אם ראית שמן המתחלק לכהנים, אין להסתפק בו שמא הוא שמן הבא בנדבה, ואם כן אינו מותר רקיקי מנחות ישראל, או מותר לוג שמן של מצורע. אבל אם ראית שמן הניתן על גבי אש המזבח, יתכן שאינו מותר רקיקי מנחות כהנים או כהן משיח, אלא קומצו של שמן הבא בנדבה.

ולהלן יתבאר בעזה"י, שתנאים האומרים שהשמן בא בנדבה, נחלקו בזה, האם הוא קרב כמנחה שהקומץ למזבח והמותר לכהנים, או שכולו לאש המזבח.

שיעור שמן הבא בנדבה [לדעת האומרים שמן בא בנדבה]

לדעת תנא קמא בברייתא, המתנדב שמן לא יפחות מלוג. **ולדעת רבי**, המתנדב שמן לא יפחות משלושה לוגין. ונאמרו בגמרא שני ביאורים למחלוקת זו.

ביאור א' [שיש לו סיוע מברייתא] – **דון מינה ומינה או דון מינה ואוקי באתרא.**

לדברי הכל, דין זה, ששמן בא בנדבה, למד מהכתוב במנחות "קֶרְבַּן מִנְחָה", [כמבואר לעיל], אלא שבזה נחלקו.

- לדעת תנא קמא, [דון מינה ומינה, כלומר], כל דבר הלמד מחבירו בגזרה שווה או בהיקש, למד ממנו את כל הדינים שניתן ללמוד ממנו. ומעתה, מאחר שדין שמן הבא בנדבה למד מדין מנחה, הרי הוא כמנחה גם לדברים אחרים, כגון, שכשם ששיעור שמן של המנחה הוא לוג אחד, כך שמן הבא בנדבה הוא לוג אחד. [וכן, כשם שמנחה נקמצת ושייריה נאכלים לכהנים, כך השמן הבא בנדבה נקמץ, ושייריו נאכלים לכהנים. (כדברי שמואל ורבי זירא)].

- ולדעת רבי, [דון מינה ואוקי באתרא, כלומר], כשדבר למד מחבירו איזה דין, אינו למד אלא מה שאינו יכול ללמוד מעצמו, אבל שאר דברים שיכול ללמוד מעצמו, אינו למד מחבירו, ולכן, רק דין זה שמתנדבים שמן, שאינו מבואר בכתוב, הוא למד מהכתוב בעניין מנחה, אבל שאר דיני נדבת שמן אינם למדים ממנחה, אלא מהדומה לה. ומאחר שהשמן דומה לנסכים, כשם שהנסכים באים לכל הפחות שלושה לוגין, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן], כך השמן בא לכל הפחות שלושה לוגין. [וכן, כשם שהיין קרב כולו למזבח, כך השמן קרב כולו למזבח (כדברי אביי)].

ביאור ב' [שהיה סבור רב פפא לומר] – **מניין אנו למדים ששמן בא בנדבה.**

לדברי הכל דון מינה ומינה, ואם דין נדבת שמן למד מהכתוב בעניין מנחות "קֶרְבַּן מִנְחָה", הכל מודים ששמן נדבה הוא לוג אחד כשמן המנחה, [והוא נקמץ ושייריו נאכלים לכהנים כמנחה].

- אלא שבאמת רק **לדעת תנא קמא**, דין נדבת שמן למד מהכתוב, "קֶרְבַּן מִנְחָה".

- אבל **לדעת רבי**, דין נדבת שמן למד מהכתוב **בעניין נסכים**, "כָּל הָאֶזְרָח יַעֲשֶׂה כָּכָה", ומאחר שמנסכים הוא למד, לכן שיעורו שלושה לוגין, שזהו שיעור הפחות שבנסכים, [וכמו כן, כל השמן קרב על המזבח, כנסכים, שקרבים בשלמות למזבח].

נסכי יין הבאים בנדבה

בסוף פרשת נסכים [בה מבואר, שנסכי כבש הם שלושה לוגים], נאמר, "כָּל הָאֶזְרָח יַעֲשֶׂה כָּכָה אֶת אֵלָה לְהִקְרִיב אִשָּׁה יַיִם נִיחָם לַיהוָה", ללמד, שהנסכים באים בנדבה, ושיעור יין הבא בנדבה, הוא לכל הפחות שלושה לוגין, כשיעור נסכי כבש, שהם הפחותים שבנסכים.

לדעת הברייתא – יין הבא בנדבה, דינו כנסכי

הקרבנות, שכולו ניתן לספלים שבמזבח, ששם ניתנים נסכי הקרבנות, שנאמר בהם, "הִסֵּךְ נֶסֶךְ שֶׁכֶר", לשון שביעה, שיהיו נראים על גבי המזבח, וזה יתכן, כשהם ניתנים לספלים, ופוקקים את השיתין שלא יצא היין דרכם.

- ומסקנת הסוגיה, שזו דעת רבי יהודה, האומר, שדבר שאסרה תורה, אסור לעשותו גם כשאין מתכוונים לו, אלא לדבר אחר, ומאחר שאמרה תורה, "אֵשׁ תִּמְיֵד תִּוְקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִּכְבֶּה", אסור לכבות את האש שעל גבי המזבח, אף כשאין הכוונה לכבות את האש, אלא לזלף עליה יין, ואם כן, על כרחך, אף על פי שאמרה תורה בעניין הנסכים, "אִשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַה'", שמשמע מזה, שמקטירים אותם על גבי האש, על כרחך אין הכוונה לכך, אלא שיהיה הדבר לריח ניחוח לה', כאילו הוקטר לאשים.

ולדעת שמואל – יין הבא בנדבה, אינו ניתן לספלים כנסכי הקרבנות, אלא מזלפו על גבי אש המזבח, שנאמר, "וַיִּין תִּקְרִיב לְנֶסֶךְ חֲצֵי הַיַּיִן אִשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַה'", ללמד, שיש יין הקרב על אש המזבח, וזהו יין הבא בפני עצמו, [שהרי נסכי הקרבנות ניתנים לספלים, כמבואר בכתוב "הִסֵּךְ נֶסֶךְ שֶׁכֶר"].

- י"א שאין לזלף את היין הזה אלא על גבי מקצת מהאש, אבל אסור לזלפו על גבי כל האש, כי בכך תכבה האש מעל המזבח, ונאמר, "אֵשׁ תִּמְיֵד תִּוְקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִּכְבֶּה", ללמד שאסור שתכבה כל האש מעל המזבח.

- וי"א שמותר לזלף את היין הזה אף על גבי כל האש שעל המזבח, ואפילו אם בכך תכבה כל האש שעל גבי המזבח, כי לא נאמר, "אֵשׁ תִּמְיֵד תִּוְקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִּכְבֶּה", אלא בכיבוי שאין בו מצווה, אבל זילוף יין נדבה הוא מצווה, ולעניין זה לא נאמר, "אֵשׁ תִּמְיֵד תִּוְקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִּכְבֶּה".

ומכל מקום, אף לדעה זו, [שמותר לכבות אש לדבר מצווה], לא הותר כיבוי בדבר מצווה, אלא כשאין לתקן זאת על ידי המתנה, [כגון זילוף יין, שאף אם ימתין לעשותו לאחר זמן, הוא יכבה אז את האש, כי לעולם עליו לזלף על גבי האש], אבל כשניתן לתקן זאת על ידי המתנה, יש להמתין, ולא לכבות את האש, ולכן, הבא לתרום תרומת הדשן, שצריך לחתות גחלים מעוכלות, אם לא מצא גחלים מעוכלות, לא יחתה גחלים לוחשות, כי בכך מכבה אותם, אלא ימתין שיתעכלו גחלים, ואז יחתה אותם.

- ומסקנת הסוגיה, שדברי שמואל הם כדעת רבי שמעון, האומר, שדבר שאסרה תורה, לא אסרה לעשותו אלא בכוונה, אבל כשאין מתכוונים לו, אלא לדבר אחר, לא אסרה תורה, ולכן כשאמרה תורה, "אֵשׁ תִּמְיֵד תִּוְקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִּכְבֶּה", לא אסרה אלא בכוונה לכבות את האש, אבל כשאין הכוונה לכבות את האש, אלא לזלף עליה יין, לא אסרה תורה את הכיבוי, ומאחר שאמרה תורה בעניין הנסכים, "אִשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַה'", שמשמע מזה, שמקטירים אותם על גבי האש, מזלפים את היין על גבי האש.

דבר אין מתכוון ומלאכה שאינה צריכה לגופה

א. דבר שאין מתכוון.

כבר נתבאר, שנחלקו רבי יהודה ורבי שמעון לעניין דבר שאין מתכוון, כגון מזלף יין על המזבח, שאינו מתכוון לכבות את האש, אלא לזלף את היין.

שלדעת רבי יהודה, כל דבר שאסרה תורה לעשותו, אסור לעשותו גם כשכוונת העושה לדבר אחר.

ולדעת רבי שמעון, כל דבר שאסרה תורה לעשותו, לא אסרה, אלא כשכוונת העושה לכך, ולא לדבר אחר.

– ובמחלוקת זו, דעת שמואל כרבי שמעון כפי שנתבאר לעיל.

ב. מלאכה שאינה צריכה לגופה.

ועוד נחלקו רבי יהודה ורבי שמעון לעניין עשיית מלאכה בשבת, כשמתכוון לעשותה, אבל אינו צריך לכך, אלא לדבר אחר, [=מלאכה שאינה צריכה לגופה], כגון המוציא מת מביתו, שמתכוון להוציאו, כדי שלא תהא טומאה בבית, אבל אינו צריך להוציאו, כי אין לו צורך שהמת יהיה בחוץ, אלא שאינו רוצה בו בביתו.

שלדעת רבי יהודה, כשאסרה תורה מלאכות שבת, אסרה לעשותם גם כשאין צורך בהם לגופם.

ולדעת רבי שמעון, לא אסרה תורה מלאכות שבת, אלא כשצריך לעשותם לצורך גופם.

נולפיכך לדעת רבי שמעון לא אטרה תורה מלאכת כיבוי אלא כשמתכוון לכבות וצריך לכיבוי כגון שרוצה לעשות פחם על ידי כיבוי הגחלת שהוא מתכוון לכבותה וצריך לכך אבל כל שאר כיבוי דליקות, אינו צריך לגופו, כי אינו צריך שתהיה גחלת מכובה, אלא שלא תהא אש דולקת, ולכן לדעת רבי שמעון אין בו איסור תורה].

– ובמחלוקת זו, דעת שמואל כרבי יהודה, ולכן, לדעת שמואל, כל המתכוון לכבות אש, אף על פי שאינו צריך לגוף הכיבוי, אלא שלא תהא אש דולקת, חייב. ולכן, לדעת שמואל, אם יש גחלת של אש ברשות הרבים, אסור לכבותה, שלא ינזקו בה רבים, כי אין להתיר איסור תורה לשם כך. אבל גחלת של מתכת, שאינה נחשבת כבוערת מהתורה, וחכמים הם שגזרו שלא לכבותה, כשהיא ברשות הרבים, מותר לכבותה, כדי שלא ינזקו בה רבים, כי במקום היזק רבים, לא גזרו חכמים.

דף צ"ב

אמר רב הונא: נסכים שנטמאו, אינם יוצאים מהעזרה, אלא עושה להם מערכה בפני עצמם על רצפת העזרה, ושורפם שם בפני עצמם, שנאמר "בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֹאכַל בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹף".

תניא נמי הכי – הדם, והשמן, והמנחות, והנסכים, שנטמאו, עושה להם מערכה בפני עצמם, ושורפם.

אמר שמואל לרב חנא בגדתאה: אייתי לי בי עשרה [=הבא לי עשרה בני אדם], ואימא לך קמייהו [=ואומר לך בפירסום בפניהם], נסכים שנטמאו, עושה להם מערכה בפני עצמם, ושורפם.

סליק פרק כל התדיר

פרק אחד עשר דם חטאת

פרשת חטאת בסדר "צו אל אהרן"

וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל בְּנָיו לֵאמֹר זֹאת תֹּרַת הַחֲטָאת בְּמָקוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁחַט הָעֹלָה תִּשְׁחַט הַחֲטָאת לִפְנֵי ה' קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא. הִכְהֵן הַמִּחְטָא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָה בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ תֹּאכַל בְּחֶצֶר אֹהֶל מוֹעֵד. כֹּל אֲשֶׁר יִגַע בְּבִשְׂרָה יִקְדָּשׁ וְאֲשֶׁר יִזֶה מִדָּמָה עַל הַבְּגָד אֲשֶׁר יִזֶה עָלֶיהָ תִּכַּבֵּס בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ. וְכָלִי חָרָשׁ אֲשֶׁר תִּבְשַׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר וְאִם בְּכָלִי נִחֲשֶׁת בְּשָׁלָה וּמֵרַק וְשֵׁטֶף בְּמִים. כָּל זָכָר בְּכַהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא. וְכָל חֲטָאת אֲשֶׁר יוֹבֵא מִדָּמָה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֹאכַל בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹף.

אלו חטאות שדמן טעון כיבוס

נאמר בעניין חטאת, "זאת תֹּרַת הַחֲטָאת ... וְאֲשֶׁר יִזֶה מִדָּמָה עַל הַבְּגָד ... תִּכַּבֵּס בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ", ללמד, שאם ניתז מדם החטאת [הראוי להזאה] על בגד, הוא טעון כיבוס במקום קדוש.

ובכלל הדין הזה, כל חטאות בהמה, בין חטאות חיצונות שנאכלות לכהנים, ובין חטאות פנימיות שנשרפות ואינן נאכלות. אבל חטאת העוף אינה בכלל הדין הזה.

ונחלקו חכמים, מניין אנו למדים, אלו חטאות בכלל הדין הזה, ואלו אינן בכלל הדין הזה.

דעת ריש לקיש משום בר קפרא ודעת רב יוסף:

החטאות שבהם נתפרש בתורה הדין הזה, שאם ניתז מדמן על בגד הוא טעון כיבוס, הן חטאות נשחטות ונאכלות, שנאמר בעניין, "בְּמָקוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁחַט הָעֹלָה תִּשְׁחַט הַחֲטָאת ... בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ תֹּאכַל",

ואם כן, הכוונה לחטאות בהמה חיצוניות בלבד, [ולא לחטאת עוף שאינה נשחטת אלא נמלקת. ולא לחטאות בהמה פנימיות שאינן נאכלות].

אולם מאחר שנאמר בכתוב, "תֹּרַת הַחֲטָאת", יש מקום לומר, שבא הכתוב ללמד, שכל החטאות [אף אלו שאינן נשחטות ואינן נאכלות], תורה אחת להם, ואם כן גם חטאות פנימיות, וחטאת העוף בכלל הדין הנ"ל, שאם ניתז מדמן על הבגד, הוא טעון כיבוס.

אלא שכנגד זה נאמר, "זאת תֹּרַת הַחֲטָאת", ללמד שדווקא החטאות המפורשות בעניין הן בכלל הדין הזה, ולא חטאות אחרות, [כחטאת העוף וחטאות הפנימיות].

– ולדעת ריש לקיש משום בר קפרא, מאחר שכתוב אחד מלמד על חטאות נוספות שהם בכלל הדין הזה, וכתוב שני אומר שחטאות נוספות אינן בכלל הדין הזה, ליישב את שני הכתובים יש לומר, שיש חטאות נוספות שהן בכלל הדין הזה, ויש חטאות אחרות שאינן בכלל הדין הזה, ומסתבר שהחטאות הנוספות שהן בכלל הדין

הזה הן חטאות בהמה פנימיות, הדומות לחטאות בהמה חיצונית בשמונה דברים, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן], ולא חטאת העוף, הדומה לחטאות בהמה חיצונית רק בשני דברים, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

- ולדעת רב יוסף, הסיבה שחטאת העוף היא שאינה בכלל הדין הנ"ל, מחמת המיעוט "זאת", [וחטאות פנימיות כן בכלל הדין הנ"ל, מחמת הריבוי "תורת" ואין הדבר הפוך], כי יש מיעוט נוסף, והוא מה שנאמר "הפֿהוּן הַמִּחֲטֵא אֹתָהּ יֹאכְלָנָה", שמשמעותו יאכל אותה ולא אחרת, ומכאן שאין הפרשה מדברת בכל החטאות הנאכלות, אלא באחת מהן, ומאחר שהכתוב ממעט חטאות נאכלות, יש לנו למעט חטאת העוף מהכתוב "זאת" כי היא חטאת נאכלת, ולא חטאות פנימיות שאינן נאכלות. [ולא די במיעוט אחד בלבד כי אם היה כתוב רק "יאכֿלָנָה", לא היינו אומרים שנכתב הדבר למעט, כי אין זה מיעוט ברור, והיה מקום לומר, שאין זה מיעוט אלא שכך דרך הכתוב לדבר, ואם היה כתוב רק "זאת", לא היינו יודעים מה נתמעט, אבל אחר שנאמרו שניהם, הכתוב "זאת" מלמד, שודאי יש כאן מיעוט, והכתוב "יאכֿלָנָה" מלמד, שהמיעוט הוא לעניין חטאת העוף].

דעת רבה:

החטאות שבהם נתפרש בתורה הדין הזה, שאם ניתז מדמן על בגד הוא טעון כיבוס, הן חטאות שיש בהם דין הזאה, שנאמר בעניין, "אֲשֶׁר יִזָּה", ואם כן, הכוונה לחטאות בהמה פנימיות, שנאמר בהם לשון הזאה, [בפר כהן משיח נאמר, "וְהִזָּה מִן הַדָּם", ובפר העלם דבר נאמר, "וְהִזָּה שְׁבַע פְּעָמִים", ובפר יום הכיפורים נאמר, "וְהִזָּה בְּאֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכֹּהֵן קִדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפָּרֶת יִזָּה שְׁבַע פְּעָמִים", ובשעיר יום הכיפורים נאמר, "וְהִזָּה אֹתוֹ"], וכן לחטאת העוף, שנאמר בה לשון הזאה, ["וְהִזָּה מִדָּם הַחֲטָאתִי"], אבל לא לחטאת בהמה חיצונית, כי לא נאמר בה הזאה, אלא נתינה, ["וְנָתַן עַל קֶרְנֹת מִזֶּבַח הָעֹלָה"]. [ואף שנאמר בכתוב "תֹּאכֵל", שמשמע מזה, שהכתוב מדבר בחטאות הנאכלות, ואם כן חטאות החיצונית בכלל, רק לעניין דין מריקה ושטיפה נכללו חטאות הנאכלות, אבל דין כיבוס לא נאמר אלא בחטאות שיש בהם הזאה].

ומכל מקום, אף על פי שמשמעות הכתוב היא בחטאות [בהמה] פנימיות ובחטאת העוף, ולא בחטאות בהמה החיצונית, מתוך שנאמר בכתוב "זאת", למעט דבר שהוא במשמעות הכתוב, יש לנו למעט מהכתוב את חטאת העוף, שהיא במשמעות הכתוב. ומתוך שנאמר "תורת", לרבות דבר נוסף שאינו במשמעות הכתוב, יש לנו לרבות חטאות בהמה חיצונית.

בשמונה דברים חטאות בהמה חיצונית דומות

לחטאות הפנימיות ולא לחטאת העוף

א. שתיהן בהמות. [אבל חטאת העוף אינה בהמה

אלא עוף].

ב. שתיהן נשחטות. [אבל חטאת העוף נמלקת].

ג. שתיהן טעונות שחיטה בצפון העזרה. [אבל

חטאת העוף אינה נעשית בצפון].

ד. שתיהן טעונות קבלת דם בכלי שרת. [אבל

חטאת העוף אין בה קבלת דם].

ה. שתיהן טעונות מתן דם על קרנות מזבח. [אבל

חטאת העוף דמה ניתן למטה מחוט הסיקרא].

ו. שתיהן טעונות מתן דם כנגד חודה של קרן.

[אבל חטאת העוף אינה טעונה מתן דם בחודה של

קרן].

ז. שתיהן טעונות מתן דם באצבע. [אבל חטאת

העוף דמה אינו ניתן באצבע].

ח. שתיהן יש בהן אימורים הניתנים לאש

המזבח. [אבל חטאת העוף כולה נאכלת ואין בה

אימורים].

בשני דברים חטאות בהמה חיצונית דומות

לחטאת העוף ולא לחטאות הפנימיות

א. שתיהן נעשות בעזרה מחוץ להיכל. [אבל

חטאות הפנימיות נעשות בהיכל וחלקם גם לפני

ולפנים].

ב. שתיהן נאכלות. [אבל חטאות הפנימיות אינן

נאכלות אלא נשרפות].

בדבר אחד חטאות בהמה פנימיות דומות

לחטאת העוף ולא לחטאות החיצונית

והוא, שבשתיהן נאמרה הזאת דם למזבח. [אבל

בחטאות חיצונית של בהמה נאמר מתן דמים ולא

הזאה].

דם חטאת שבצואר חטאת העוף שנכנס להיכל

דם חטאת בהמה חיצונית, שנתקבל בכלי, ונכנס להיכל, פסול, [ולדעת חכמים פוסל אף את הדם שלא נכנס, כפי שנתבאר בדף פ"ב], שנאמר, "וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹף", ודווקא כשנכנס הדם בכלי שנתקבל בו מהבהמה, אבל כשנכנס הדם בעודו בצואר הבהמה, לא נפסל, שנאמר "מִדָּמָה", ללמד, שאין הפסול אלא כשנכנס מדמה בפני עצמו, ולא בעודו מחובר בבשר.

ונסתפק רבי אבין לעניין דם חטאת העוף, שאינו עומד להתקבל בכלי, אלא מזים אותו מצואר העוף ישירות למזבח.

האם מאחר שמזים אותו מהצואר, הצואר נחשב ככלי שלו, ואם נכנס דם חטאת העוף להיכל בעודו בצואר העוף, הוא נפסל, כדם חטאת בהמה שנכנס להיכל בכלי שנתקבל בו.

או שאין צואר העוף נחשב ככלי, וכשנכנס הדם להיכל בעודו בצואר העוף, אינו נפסל, כדם חטאת בהמה, הנכנס להיכל בעודו בצואר.

דם שנשפך מצואר העוף לרצפה

לעניין דם בהמה, כבר נתבאר בפרקים קודמים, שאינו כשר לנתינה למזבח, אלא אם כן נתקבל בכלי ישירות מהבהמה. וכשנתקבל בכלי בהכשר, אף אם אחר כך נשפך לארץ, אוספו בחזרה לכלי, ונותן למזבח. אבל אם נשפך הדם מן הצואר לרצפה, הוא פסול, ואפילו אם יאספו אותו לכלי.

ולעניין דם העוף, שלא נאמרה בו קבלה בכלי, אלא נותנים אותו למזבח ישירות מהעוף, נסתפק רבי אבין, האם בדין זה שאמרה תורה, לתת את הדם ישירות מהצואר למזבח, באה התורה להקל או להחמיר. כלומר,

האם באה התורה להקל, כי באמת גם דם העוף היה ראוי להיות טעון קבלה בכלי, אלא שהקלה תורה לומר, שאין צריך לקבל אותו בכלי ממש, ולעניין זה יחשב צואר העוף ככלי. ולכן, אם נשפך הדם מהצואר לארץ, לא נפסל בכך, כי נחשב כמי שכבר נתקבל בכלי בהכשר, וניתן לחזור ולאוספו לכלי, ולזורקו למזבח.

או שבדין הזה באה התורה להחמיר, לומר, שאין הנתינה כשרה אלא ישירות מהעוף למזבח. ולכן אם נשפך הדם מהצואר לרצפה, הוא נפסל, ולא תועיל אסיפתו לכלי להכשירו.

ניתז דם מבגד לבגד

בדף צ"ג יתבאר בעזה"י, שאין דם חטאת טעון כיבוס, אלא כשהוא ראוי להזאה. [ובכלל זה, דם שנתקבל בכלי, ואחר כך נשפך מהכלי לרצפה, כי מאחר שנתקבל בכשרות, אף על פי שנשפך אחר כך, לא נפסל, וניתן לאוספו לכלי, ולהזות ממנו למזבח].

ומעתה כשניתז על בגד דם חטאת הראוי להזאה, וחזר וניתז מהבגד הראשון על בגד אחר:

- אם בשעה שניתז הדם על הבגד הראשון, לא נפסל בכך למזבח, ועדיין הוא כשר להזאה, על ידי אסיפתו מהבגד לכלי, דין פשוט הוא, שגם הבגד השני טעון כיבוס, כי ניתז עליו דם הראוי להזאה.

- ואולם, אם בשעה שניתז הדם על הבגד הראשון, מאחר שהוזקק לכיבוס, נפסל מתורת דם הראוי להזאה, כשחזר וניתז לבגד השני, נחלקו רבי שמעון ורבי עקיבא מה דינו, שכן, הדם שניתז על הבגד השני, הוא דם פסול, שפסולו בא לו אחר שכבר היה ראוי להזאה, ובדם כזה, שהיתה לו שעת הכושר להזאה, ונפסל, נחלקו רבי שמעון ורבי עקיבא, אם הוא טעון כיבוס או לא, [כפי שיתבאר בעזה"י בדף צ"ג], לדעת רבי שמעון אינו טעון כיבוס, ולדעת רבי עקיבא הוא טעון כיבוס. [ודעת סוגית הגמרא כאן כרבי עקיבא].

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsur1@gmail.com

מותר להפיץ שלא למטרה מסחרית

לקבלת קבצים אלו בוואצאפ

שלחו הודעה למספר 050-6877088

[לרכישת בקיצור על מסכת זבחים](#)

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)